

СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня днэ:
Мінск — 5.44, 20.43, 14.59;
Віцебск — 5.30, 20.38, 15.08;
Магілёў — 5.34, 20.32, 14.58;
Гомель — 5.37, 20.23, 14.46;
Гродна — 6.02, 20.56, 14.54;
Брэст — 6.06, 20.53, 14.47.

МЕСЯЦ:
Поўна 13 жніўня.

ІМЯНЫ:
Першы Спэс. Манавар, Сала-
моні, Елізава

ВОЗГАДАЕ ВОСТАНАЕ

КІТАЙЦЫ, ЯПОНЦЫ... ХТО НАСТУПНЫ?

ПІНСК. (С. Шапіра). Аб'яднанне «Кавалітмаш» паказала сябе надзейным партнёрам многіх замежных фірм. Таму так ахвотна ідуць на дэталёвыя кантакты з пінскімі машынабудаўніцкімі прадпрыемствамі ўсё новых і новых краін.

Толькі што адбыўся візіт у Пінск дэлегацыі прамысловікоў і бізнесменаў Кітая. Завершыўшы ён падпісаннем дагавора аб стварэнні сумеснага прадпрыемства. Ужо выконваецца першы заказ кінэмаграфічнай гэта два комплексы, на базе якіх плануецца пачаць будаўніцтва. Адна з комплексаў стане спецыялізаваным павільёнам, а за другі аб'явіцца пастайка вялікай колькасці тавараў народнага спажывання.

А яшчэ праз некалькі дзён у цэхах аб'яднання загучала японская мова. Гэта была азнаямленчая левэдка прадстаўнікоў фірмы па вытворчасці кавалітмашаў і сумеснай камерцыйнай фірмы «Нісё Іван». Гасці засталіся задаволенымі ўбачаным. Цяпер рыхтуюцца практычныя супрацоўніцтва.

ЦІ ДАПАМОЖА ГЭТА МАЛАДЫМ?

БАБРУЙСК. (А. Дук). Гарэвет, абмеркаваўшы праблемы маладых, вырабіў значны крок для вырашэння іх праблем. Кожнае прадпрыемства горада абавязана цяпер стварыць пэўную колькасць вакантных месцаў для прыёму на работу або працоўнага навучання маладых бабруйчан, накіраваных службай занятасці. Калі ж якое-небудзь прадпрыемства не выканае гэтай патрабавання, з яго спяганецца штраф у памеры галавога заробку работніка прадпрыемства.

УСПОМНІМ ПРА ЛАПЦІ?

НАВАГРУДАК. (В. Патроў). Дырэцыя фабрыкі па павышэнні аўтаматизацыі аб'явіла аб закрыцці ў горадзе ўсіх майстэрняў па рамонт аўтамабіляў. Прычына — страўніцкіх гэтах прадпрыемстваў толькі з пачатку года складала 80 тысяч рублёў. Вядома, гэта сама кароткі для фабрыкі шлях, каб павялічыць уласнае фінансаванне становішча. А як быць гараджанам — хто падумае пра гэта?

ПАСТАНОВА

Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

АБ НАДЗВЫЧАЙНАЙ ПАЖАРНАЙ АБСТАНОВЦЫ НА ТЭРЫТОРЫІ РЭСПУБЛІКІ І МЕРАХ ПА ПАПЯРЭДЖАННЮ, ЛІКВІДАЦЫІ ПАЖАРАЎ І ЛІКВІДАЦЫІ ПАЖАРАЎ У ЛЕСАХ, НА ТЭРЫТОРЫІ І СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ УГОДДЗЯХ

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь аднавіў, што ў ліпені першай дэкадае жніўня гэтага года на тэрыторыі рэспублікі ў сувязі з засухай і невыкананнем насельніцтвам патрабаванняў пажарнай бяспекі ўзнікла да 5 тыс. ачагоў пажараў у лесах, на тэрыторыях і сельскагаспадарчых угоддзях на плошчы больш як 6 тыс. гектараў.

Асабліва небяспечная абстаноўка склалася ў Мінскай і Магілёўскай абласцях, у Барысаўскай, Круглянскай, Смалевіцкай, Мінскай, Пухавіцкай, Бабруйскай, Быхаўскай, Глускай і Асіповіцкім раёнах пажары распаўсюдзіліся на вялікіх плошчах і нанеслі значны матэрыяльны ўрон.

Такое становішча з'явілася вынікам таго, што выконваючы мисію Саветаў народных дэпутатаў, кіруючы лясгасаў, калгасаў, саўгасаў, іных прадпрыемстваў і арганізацый не прымаюць дзейных і рашучых мер па папярэджанні і свесчасовага тушэння пажараў.

Для барацьбы з пажарамі не дастаткова прыцягваюцца людскія і тэхнічныя рэсурсы прадпрыемстваў і арганізацый.

Маючы месца шматлікія факты парушэння грамадзянамі раённых выканкомў мясцовых Саветаў аб забароне на пераезд пажарнай тэхнікі, наведвання лясцоў і ўзводу ў іх транспартных сродкаў, неспроможнасць аб'ектаў дзяжурства з агнём, што прыводзіць да ўзнікнення пажараў.

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь паставіў:

1. Перавесці дзяржаўную сістэму па папярэджанні і дзеяннях у надзвычайных сітуацыях у рэжым надзвычайнага функцыянавання, для чаго: ва ўсіх кіруючых органах укараніць сістэму ўстанавіць кругласутачнае дзяжурства адказных службовых асоб, наведвання адпаведнымі правамі і паўнамоцтвамі; сістэму і сродкі назірання і кантролю за станам навакольнага прыроднага асяроддзя.

(Заключэнне на 3-й стар.)

ТЭЛЕГРАМЫ У НУМАР

Паважаныя калегі!
Шчыра і сардэчна віншуюем вас з нагодамі юбілею старэйшай беларускай газеты.

Шчасця, дабрабыту, палёнай працы, творчай актыўнасці дзяля Бацькаўшчыны.

КАЛЕКТЫВ ГАЗЕТЫ «Чырвоная змена».

Сардэчна віншуюем Вас, добразычлівых і чужых людзей, якіх уласціва пачуццё дабрачыннасці і спачування, з нагоды 75-годдзя выхаду першага нумара «Звязды». Шчыра жадаем Вам і ў далейшым прайздзя адлюстравання жыцця беларускага народа. Здароўя Вам і асабістага шчасця.

Прэзідэнт БЕЛХРС
У. І. ТРУСЭВІЧ.

Добрымі хлебаварамі вырастаюць Іван Яфімаў і Павел Кавалёў (на здымку) — лідэры «Звезда» буда-Кашалёўскага раёна. Падлеткі ў гэтым годзе скончылі дзесяты клас, і ўжо не першае лета старанна дапамагаюць старэйшым у полі, на збожжатару. Не засталіся Іван і Павел у баку ад хлебаварскіх клопатаў і цяпер.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА. (БЕЛІНФАРМ).

ХЛЯБОК ДАРАЖЭ...

А ўсё-такі народ прадчуе сітуацыю: многія зачасілі ў хлебныя магазіны. У народзе да таго ж маркуюць: калі на ўрадзе падрыхтаваць дабрачынную акцыю (цяпер — гэта нядаўня ра-
завая дапамога пенсіянерам) — значыць, нешта будзе. А ўвогуле мяне напалілі ў адпаведным міністэрстве паўдзельнічаць у падрыхтоўцы грамадскай думкі. Што і раблю. У бліжэйшыя дні магчыма чарговыя павышэнне цен на хлебаварачыя вырабы. Маркуюцца — у тры разы.

Учора аўтар сустраўся з міністрам сельскагаспадарчых рэспублікі М. ЯКУШАВІЧ. Восё што ён раскажа.

Наспела неабходнасць выраўнаваць цен на хлебаварачыя вырабы з акіяльнымі рэгіянамі, абараніць хлебны рынак рэспублікі ад вывазу, а таксама спыніць скорыя падвышэнне хлеба. Гэты больш рацыянальна выкарыстоўваць хлеб у сувязі з той сітуацыяй, якая склалася сёння ў рэспубліцы. Гэта ў першую чаргу недабор ураджаю, кармой для жывёлы. На сённяшні дзень у існых рэспубліках цен на хлебаварачыя вырабы складаюцца ад 9 да 20 і нават больш рублёў за кілаграм. Прычым па інфармацыі, якая маецца, там у хуткім часе нямнога павялічаныся цен на хлебаварачыя вырабы. Цяпер рэзка павялічыліся ў іх, а спажыванне — у нас: у нас спажываюць маляўнічага года — на 6 працэнтаў, чэрвені — на 8, ліпені — на 12. Можна меркаваць, хто менавіта спажывае.

А яшчэ міністр назваў лічбы расходування хлеба ў Мінску, абласных цэнтрах і раёнах — адпаведна 225—230 грамаў на душу насельніцтва 300—350 і 600 — да кілаграма. Чаму так адрозніваюцца гэтыя лічбы — павінна быць зразумела. Беларусь ніколі не была жытніцай. І мы не можам гэтак разбавіць хлеб, а потым за валюту шукаць яго з торбай па ўсім свеце.

Трэба таксама ўлічваць, што ў рэспубліцы прыняты новыя закупачныя цен на збожжа, якое здаецца ў дзяржаўныя рэсурсы. Сярэдняя цена адной тоны — 10,5 тысяч рублёў, што ў 6 разоў вышэй за цен першага паўгоддзя і ў 37 разоў вышэй за цен мінулага года. Калі зыходзіць з гэтых закупачных цен, якія складаюцца цяпер, сярэдні кошт аднаго кілаграма хлебаварачыя вырабы складае 27 рублёў, а цяперашняя сярэдняя розніца — 4,22. Увогуле ж, каб захаванне цяперашня цен на другое паўгоддзе, патрабуецца 13 мільярд рублёў дадатнага замест прадугледжаных 4.

Гэта што датычыць цен. Якія віды на нарыхтоўку хлеба, карцей, ці зможам мы яго купіць па якіх бы там ні было ценях?

Наконт, што збярэм ураджаю 7 мільярд тон у бунчарнай вазе, пры гэтым алкохала будзе мала, вільготнасць збожжа мінімальна, ураджайнасць цяпер — 30,7 цэнтнера за гектара, ужо сабралі 78 працэнтаў. Раней таксама збіралі 7,5—8 мільярд тон. Нашы патрабаванні — на харчаванне, фураж і іншыя мэты — дасягні 11 мільярд. Будзем шукаць. Падпісанне пратаколу намераў з Казахстанам на мільён тон, можа, (Заключэнне на 3-й стар.)

ВАША ЗДАРОЎЕ
Лячэбная гліна

Чуд, што старажытныя людзі выкарыстоўвалі гліну ў якасці лячэбнага сродку і нават прымаў яе ўнутр. Ці не магло б вы расказаць пра гэта падрабязней?

Барысінскі раён.

Сяргей СЦЯПАНАЎ

За кансультацыяй мы звярнуліся да кандыдата медыцынскай навукі Уладзіміра МАЛІНОВСКАГА: — ГЛІНАЛЯЧЭННЕ — адзін са старажытных метадаў. У апарыфічных евангеліях на гэта ўказвае Ісус. З вялікім поспехам прымяняў гліналячэнне вобат Кнея пры запаленнях, абсцесах, болях у спіне, галаве, пухлінках. Страсны прапагандыстам гліналячэння быў Галілі. На думку Рамона Мантэвіні (1966 г.), гліна канцэнтруе ў сабе жыццёвыя сонечныя магнетызм і магнетызм

вады і паветра. Яна ачышчае хворыя і аслабленыя клеткі, адрывае азмёрзлыя, абнаўляе тканіны новымі, аднаўляе нармальны абмен рэчывам. Гліна мае амаль усе мікралементы, якія патрэбны нашаму арганізму.

У Расіі гліналячэнне было прыватнае ўжо гадоў назад (1891 г.). А. Н. Пакроўскі, які шырока прымяняў гліну, атрымала ў 30-я гады. Гліналячэнне прайшло шматлікім выпрабаванням у большасці лячэбніц і на курортах.

ГЛІНУ ЛЕПІШ БРАЦЬ

ТЛУСТУЮ. Яна валодае высокай пластычнасцю, вялікай вязкасцю, добрым прыліпненнем да цела. Каб вызначыць тлустасць, неабходна развесці вадой гліну ў прапорцыі. Пасля ўзбавлення тлустай гліна дае, у адрозненне ад пустых, цяжкааддзяляльную вадкасць. А пустая хутка выпадзе ў асад.

Для вонкавага прымянення гліну высушваюць, раздзяляючы малатком у парашок, пераабраўшы ўручную, выдаляючы прымесі, заліваючы халоднай вадой, перамяшваючы вадкай, даводзячы да калісцэў густой сматны. Потым нагрэваю на вадзянай бані да тэмпературы 45—50 градусаў і накладваюць аплікацыю на хворы ўчастак тлустай 4—5 см на 15—20 мінут. Зверху кладуць кавалек байкавай ці шарэявой тканіны і абязваваюць мараль. Працэдур паўтараюць праз 1—3 дні, колькасць працэдур — ад 10 да 20. Пасля аплікацыі цела абмываюць цёплай вадой ці прымаюць душ.

МОЖНА ВЫКАРЫСТАВАЦЬ ГЛІНУ І БЕЗ НАГРАВАННЯ. Намазаць ёю складаную ўвава ачуку, прыціснуць да хворага месца і абязваць кавалкам шарэявой тканіны. Прыцягваюць гэтай працэдурой — калі дзёва галілі. Паўторна выкарыстоўваюць гліну нельга. Можна таксама рабіць прычоткі гліністай вадой. Вельмі добра дадаваць у такую вадку 2—3 долкі часнаку. Дана-маваюць такія прычоткі і расціраюць пры артрытах і нервовым паралічы. Для ўзмацнення раскоктальнага дзеяння можна дадаваць крыху 5-працэнтнага шкпінару. Рамона Мантэвіні ў сваёй працы «Майстэрства вылучаць самаго сабе прыроднымі сродкамі» (Францыя, 1966 г.) рэкамендуе гліналячэнне пры многіх хваробах. Гэта поліатрыты, падагра, неўралгія, неўрыты, экзэма, фурункулы і інш. Пры хваробах горла ён раіць паласкаць гліністай вадой. Пры хваробах зубоў чысціць іх глінай і паласкаць поласці роту гліністай вадой. Пры варыкозным расшырэнні вен раіць расціраць і гліністай прычоткі. Пры аблісены рабіць 3 разы на дзень расціраць сумесцю з гліністай вадой, нацёртага часнаку і соку цыбулі. А для амалявання скурты тавару трэба часцей мыць гліністай вадой.

Рамона Мантэвіні лічыць, што гліну можна прымаць і вонкава, і ўнутр, пры ўсіх хваробах і ў любым узросце. Аднак класічны метада гліналячэння (падагрэтыя да 40—45° гліна) проціпаказаны пры злаякасных новаўтварэннях, ліхаманцы ці вострым пачатку хваробы.

СМАЧНА ЕСЦІ!

Кабачкі па-італьянску

Кабачкі ачышчаюць, нарэзаюць кубікамі і тушаць з маслам, дадаўшы дробна нарэзаную рэпчатую цыбулю і буён. Потым кабачкі запражваюць таматным соусам, соляць, пасыпаюць араваным укрутку і пасевам жыткам, нацёртым сырам, заліваюць нарэзаным і абсмажаным салам і запякаюць у духоўцы.

Для прыгатавання соуса пішаную мукі абсмажваюць на масле да светлага крэмавага колеру, потым разведваюць яе гарачым малком, напсына пашамаю каху, кладуць соль, цукор і прапарваюць 5—7 хвілін. Пасля варкі соку астыду-жэлю да 50—60°C ўвядзіце яечны жаўток.

1 кг кабачкоў, 400 г тварагу, 6 морквы, шкпіну рысу, 3 яйкі, 100 г сметанковага масла, 1 ст. лыжкы пішанай мукі, 20 г сметанковага масла, 1/2 чайнай лыжкі цукру, 1—2 яечныя жаўткі, соль.

Кабачкі ачышчаюць ад скуркі і нарэзаюць кружочкамі таўшчыняй 4—5 см. Лыжкы вычышчаюць частку мяккай з насеннем, пасля чаго кабачкі варыць да паўга-тоўцы і напавіваюць фаршам.

Для фаршу дробна нашышканую ці нацёртую буйной тарцы моркву прыпускаюць з маслам. Рыс варыць да паўга-тоўцы і заліваюць з прыгатаваным фаршам і прыпушанай морквай. Потым запражваюць сырмі яйкамі і цукрам.

Напоўняюць фаршам кабачкі кладуць на змазаным маслом блыху ці пательню, заліваюць малочным соусам, пасыпаюць нацёртым сырам і запякаюць у духоўцы.

Варэнне... з нічога

У жаномнай гаспадыні кожная крыху ідзе ў справу. З корак арбузаў і дынь можна прыгатаваць выдатнае варэнне.

Коркі ачышчаюць ад мяккай і асыржона знімаюць тонкім слоём грубую верхнюю скуру. Потым іх рэжучы на прамавугольныя дошкі, прымаюць халоднай вадой і, каб збавіць ад разварвання, на працягу 20—30 хвілін замочваюць у 2—3-працэнтным растворе солі. Пасля гэтага коркі арбузаў і дынь апускаюць на 8—10 хвілін у вадку, нагрэтую да 85—95 градусаў, а потым кладуць у таз з астуджаным цукровым сіропам (вады — 60, цукру — 40 працэнтаў).

Каб варэнне было высокай якасці, трэба варыць яго 3—4 разы на 12—15 хвілін. Час варкі лічыць з моманту закіпання сіропу. Пасля кожнай з іх таз знімаюць з агню і астуджаюць на працягу 2—3 гадзін. Пры гэтым коркі арбузаў і дынь прыгатаваны цукровым сіропам і становяцца прыгатаванымі.

Расход цукру — 900 грамаў на кілаграм корак.

Не выкідайце

...сметанковае масла, калі яно набыло непрыемны пах, патрымаць некалькі гадзін у вадзе, дадаўшы ў яе крыху пітной солі. Потым добра апаласце вадой; ...нарэзаную цыбулю пакладзіце ў шкпіну слоі, дадайце крыху алею, закрыйце шчыльна накрывай і паставіце ў халадзільнік. У такім выглядзе ёя можна захоўваць некалькі дзён; ...смажаную рыбу, што засталася ад абеду ці вячэры, пакладзіце ў мочарытывальную пасуду, замяшчыце яе алеем, дадайце крыху тамагата соку, пасыпце нацёртым сырам і тоўчаным сухарам, падрумяніце ў духоўцы; ...халодныя аладкі, пончы і іншыя смажаныя ў масле мучныя вырабы зноў стануць гарачымі і свежымі, калі патрымаць іх на рашотцы ці друшляку над каструляй з кіпячай вадой (пара павінна праходзіць праз іх). Падаргэтую выпечку адразу ж падзе на стол; ...мясца з «душком» пакладзіце на 10 хвілін у слабы прыгатаваны адвар рамонку. Памяйце халоднай вадой. Калі пах застанецца, паўтарыце працэдур яшчэ раз. Рэкамендуецца больш працяглая цэлавая апрацоўка;

...падаргаванае малако. Непрыемны пах знікне, калі адразу ж пераліць малако ў іншую пасуду і накрыве яе мокрай саваткай.

Сікаванне ў халадзільніку

Гэтая перада — для тых, хто карыстаецца мікрахаладзільнікам, мікрахаладзільнікам, іншай падобнай тэхнікай. Але не пастаянна, а час ад часу, нерэгулярна. Калі мікрахаладзільнік працягла час не будзе выкарыстоўвацца, выніць з яго электрычнае батарэі сілкавання і пакладзіце на захоўванне ў пераер, перагавіт і г.д. Так элементы сілкавання праслужаць вам намянога больш за гарантыйны тэрмін.

БЕЛАРУШЧЫНЫ

НАРОДНЫЯ УМЕЛЬЦЫ ДЗІЦЯЧЫЯ ДУШЫ ПРАГНУЮЦЬ ПРЫГОЖАГА

Часам здаецца, што згубілі мы сакрэты народных умельцаў, беззваротна страцілі традыцыйныя беларускія промыслы і рамёствы. Некаторы перакананы, што цяпер няма адкуль вяртаць гэтыя народныя навукі. Але сустраеш сапраўднага майстра — і з задавальненнем адзначыш: у яго ёсць кемлівае вучні.

Такога народнага ўмельца сустрадаў я ў пасёлку Праўдзіск Пухавіцкага раёна. Былі настайні, а цяпер сталі, Павел Васільевіч Талашаў. У вольны час працуе з дзецьмі — вядзе гурток у мясцовым Палацы культуры.

Калі ўпершыню прыйшоў сюды і прапанаваў свае паслугі, яму казалі: «Умелыя рукі тут ужо ёсць. Але, як высветлілася, працаваць з саломкай дзяцей не вучылі. Нават і не ўяўлялі многія, што столькі прыгожых вырабаў можна атрымаць з яе».

Артыгальныя пано, вешалкі, палкі, дзівосныя скарбонкі — чаго толькі не зробіш са звычайнай фанеры і саломкі. Такіх навінаў выраб, напрыклад, пано, нескладана. Кавалек фанеры ачышчаеш, пакрываеш фарбай, потым стэльнам клеям, пасля чаго мокарай разрэзанай саломкай наносіцца малюнак. Два-тры заняткі — і ва ўмелых руках пано гатова.

Павел Васільевіч прымае ў гурток усіх жадаючых. Ёсць толькі адно выключэнне — дужа не любіць дзевочкінаў.

На выставе ў фазе Палацы культуры прадставлены лепшыя работы яго выхаванцаў. Аб тым, што глыбей не засталося абыякавасці да творчасці гуртоўцаў, сведчыць такі факт: невядомым прыхільнікам народнай творчасці сваёсаслава вырашыў прадманастраваць сваё захаванне — выкраў дзве работы.

Прозвішчы Іры Дабрадзе, Наталі Грэйзавіч, Наталі Сефяковіч, Лішчы, Наталі Косці, Кольца. Наталі Гаўрыч вядомыя праўдзіскай дзякуючы менавіта гэтай выставе.

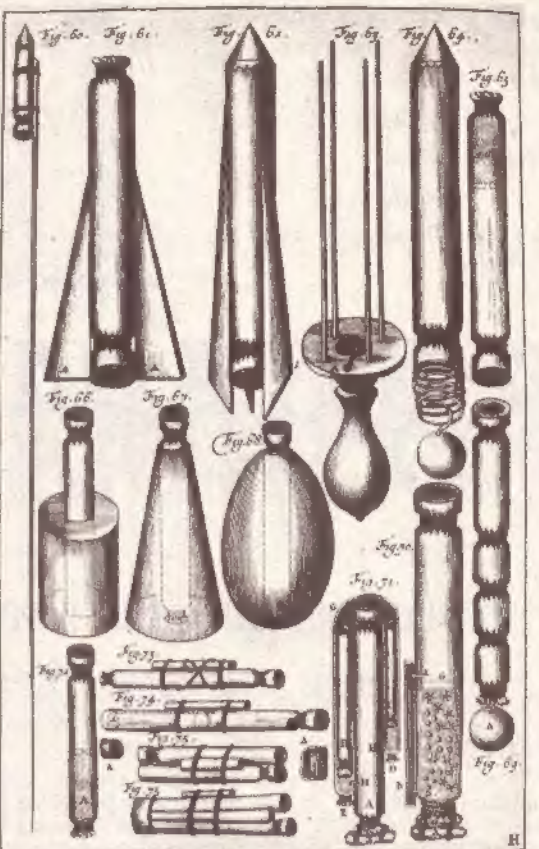
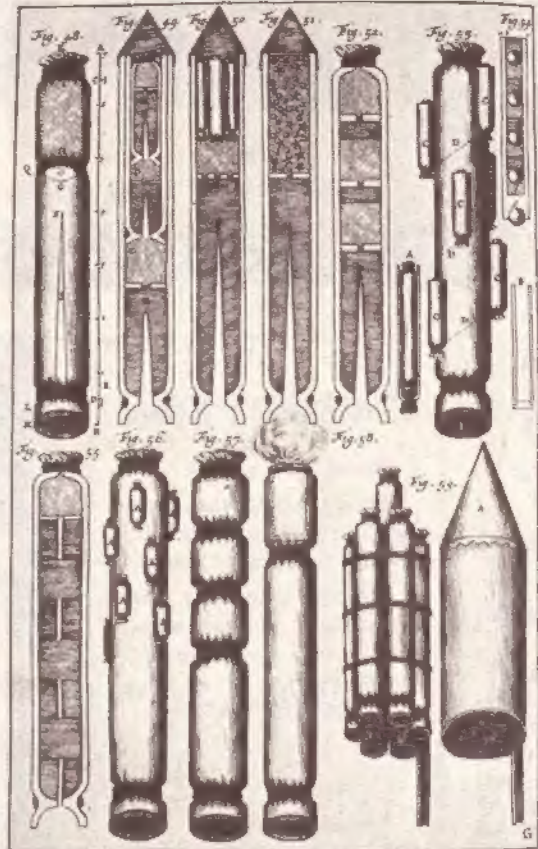
Вучыць дзяцей народнаму рамёству Павел Васільевіч пачаў пасля таго, як аднойчы яго работы трапілі на выставку ў Эрмітаж. У народнага ўмельца традыцыя шмат вучыць: дзеці імянуцца спецыялістамі па вайсковым прыгожым, абаранішчым стварэнні тое, некалі стваралі іх дзядзі і прадзеда.

Аліна ГРЫШКЕВІЧ,
пасёлак Праўдзіск,
Пухавіцкага раёна.

Беларусь дала шмат славы імёнаў. Але свет (і нават сама Беларусь!) мала пра гэта ведае. Наша спадчына ўтрымлівае не толькі выдатныя творы народнага мастацтва, але і складаныя навуковыя даследаванні. Яшчэ ў XVII стагоддзі ўраджэнец Беларусі Казімір Семяновіч здолеў зазірнуць у навуку далёка наперад: ён вынайшаў спосаб стварэння шматступеньчатых ракет, прыдумаў іх дадатковыя рухавікі, стабілізатары тыпу «дзюда». Яго кніга «Вялікае мастацтва артылерыі» на многія гады прадвызначыла шляхі развіцця еўрапейскай артылерыі, якая ў падмурку будучай касманаўтыкі.

Лёсу і даследаванням Казіміра Семяновіча прысвечана аднайменная кніга кандыдата фізіка-матэматычных навук Аляксандра Бельскага і доктара гістарычных навук Міхаіла Ткачова, якая выйшла ў выдавецтве «Навука» і тэхніцы.

Наш карэспандэнт гутарыць з Міхаілам ТКАЧОВЫМ.

НЕВЯДОМЫЯ СЛАВУТАСЦІ

Першы ракетчык Еўропы — беларус Казімір Семяновіч

— Як атрымалася, што мін доўгі час нічога не ведалі пра Казіміра Семяновіча?

— Для Беларусі не рэдкім з'явілася вяртанне імёнаў славы: некаторыя з іх былі забытыя, ставячы «табу» на іх творчасці, а іншыя проста аддалі сусвету. Такі лёс, напрыклад, быў у Скарыны — яго спачатку запісалі рускім друкаром, і ў Гусюскага — у гісторыі літаратуры ён значыўся польскім пазям-лаціністам. А Казіміра Семяновіча, чалавека феноменальнага складу мыслення, энцыклапедыста сваёй эпохі, біскупскага навуковага і пінтэрыяна, і піратэхніка, зрабілі літоўцамі.

— Літоўцамі?

— Справа ў тым, што ён называў сабе «літвін-літвін». Гэтае слова — «літвін» — ўваў у зман даследчыка: раз літвін, значыць, літовец. А літоўцы хуценька перабрабавалі імя на Казімірас Сыманавічус. Аднак Семяновіч быў грамадзянінам Вялікага княства Літоўскага (адсюль «літвін»), паходзіў са старажытнага княжачка рода, які ў XIV—XVI стагоддзях валодаў землямі Беларусі і Літвы. Падпісаваныя ім паведамленні — пра гэта сведчыць гравюра 1393 года.

— Як імя чынам літоўскія даследчыкі «прысвоілі» ўраджэнца Беларусі, даказалі тое, што не адпавядае рэальнасці?

— Нашага Семяновіча штучна прывязвалі да нейкага Казіміраса Сыманавічуса, які быў у 1660 годзе на латыш, міжнароднай мове тых часоў, і меў поспех за ўсёй Еўропай. Літоўцы праз некалькі гадоў не выдалі французска, потым немцы, англічане. Гэта быў настольны падручнік для гарматышчыкаў Еўропы. У бібліятэцы Пятра I таксама быў гэты пераклад кнігі.

У кнізе — 206 малюнкаў, выкананых самім аўтарам. Пры падрыхтоўцы кнігі Семяновіч падняў літаратуру ад старажытнасці да сучаснасці: ро-

біць спасылкі на творы больш чым двухсот аўтараў. Гэта быў сапраўдны высокаадукаваны чалавек, паліто.

У сваім даследаванні ён аналізаваў металы вызначэння калібру гармат, радыуса і вагі ядзер у залежнасці ад матэрыяла, падрабязна апісваў спосабы атрымання і ачысткі саставных частак пароху і правяркі яго баявых якасцяў — пры гэтым не абыходзіў увагаю спосабы захоўвання пароху і нават найбольш ужывальныя рэцэпты латуннага апэкуа.

Семяновіч, цудоўны феерверкер, раскрывае сакрэты піратэхнічнага афармлення феерверкаў, што наладжваліся пад час свят і ўрачыстасцей, спосабы вырабу розных выбуховых і запальных прадметаў для феерверкаў і ваенных мэт: выбуховых гаршкоў, запальных гірляндаў, вогненых супоў і г. д. Ён выкладае таксама вельмі ўласныя даследаванні ў эксперыментах па залежнасці далёкасці палёту ядра ад даўжыні гарматы, яе калібру, колькасці закладзенага пароху, асабліва цікавае ўвагу, безумоўна, раздзел, прысвечаны метадом разліку і вырабу ракет розных тыпаў.

— І гэта — у кнізе пра артылерыю?

— Такі Міне ажыо закалаціла, калі прачтаў: гэтак можна напісаць толькі беларус. Потым увайду ў тэму некалькіх частаў беларускіх слоў, напрыклад, назву вагі. Бернавэчус — 10 пулоў, я калісьці веў раскопкі ў Браслаўскім раёне, там пачуў ад аднаго дзядка. Слова выйшла радзіму Семяновіча — Віцебшчыны. Ды ён і сам тлумачыць: «бернавэч» ўжываюць толькі ў нас і ў суседняй «мажэвіч» Нават праз латынь гучыць беларусчына!

— Раскажце, калі ласка, больш падрабязна пра саму кнігу «Вялікае мастацтва артылерыі».

— Яна выйшла ў Амстэрдаме ў 1660 годзе на латыш, міжнароднай мове тых часоў, і меў поспех за ўсёй Еўропай. Літоўцы праз некалькі гадоў не выдалі французска, потым немцы, англічане. Гэта быў настольны падручнік для гарматышчыкаў Еўропы. У бібліятэцы Пятра I таксама быў гэты пераклад кнігі.

У кнізе — 206 малюнкаў, выкананых самім аўтарам. Пры падрыхтоўцы кнігі Семяновіч падняў літаратуру ад старажытнасці да сучаснасці: ро-

біць спасылкі на творы больш чым двухсот аўтараў. Гэта быў сапраўдны высокаадукаваны чалавек, паліто.

У сваім даследаванні ён аналізаваў металы вызначэння калібру гармат, радыуса і вагі ядзер у залежнасці ад матэрыяла, падрабязна апісваў спосабы атрымання і ачысткі саставных частак пароху і правяркі яго баявых якасцяў — пры гэтым не абыходзіў увагаю спосабы захоўвання пароху і нават найбольш ужывальныя рэцэпты латуннага апэкуа.

Семяновіч, цудоўны феерверкер, раскрывае сакрэты піратэхнічнага афармлення феерверкаў, што наладжваліся пад час свят і ўрачыстасцей, спосабы вырабу розных выбуховых і запальных прадметаў для феерверкаў і ваенных мэт: выбуховых гаршкоў, запальных гірляндаў, вогненых супоў і г. д. Ён выкладае таксама вельмі ўласныя даследаванні ў эксперыментах па залежнасці далёкасці палёту ядра ад даўжыні гарматы, яе калібру, колькасці закладзенага пароху, асабліва цікавае ўвагу, безумоўна, раздзел, прысвечаны метадом разліку і вырабу ракет розных тыпаў.

— Гэта вынікі заганага па-

дыходу да мінуўшчыны, які насаджаў дзесяцігоддзі. Панава штучная схема: гісторыя Вялікага княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай нас не датычыць, воль і засеў стэрэатып: беларусы заваявалі то літоўцы, то палікі, а потым усе вызвалілі. Беларусі ніколі не была «белай плямай» на карце Еўропы, і не трэба думаць, што Казімір Семяновіч — незвычайна ўспышка сярэдняй ночы. У першай палове XVII стагоддзя ўроўні культуры, адукацыі на нашых землях быў досыць высокі, многія жыхары беларускіх гарадоў здзілі вучыцца ў заходне-еўра-

пейскія ўніверсітэты (па падліках гісторыкаў, ураджэнцы Беларусі вучыліся больш чым у 60 ўніверсітэтах гарадоў Еўропы). Аналізуючы халодную, агітэральную зброю, засярагаліны ўзбраенні розных тыпаў, прыходзілі да высновы, што тутэйшая ваенная тэхніка была на агульнаеўрапейскім узроўні. У Вільні, Навіжы, Быхаве, Магілёве, іншых гарадах адліваліся гарматы дзівоснай формы, многія з іх сёння ўпрыгожваюць лепшыя музеі — адны, на жаль, не нашай краіны.

— Гэтыя страты звязаны з вайной, якіх на нашай зямлі было бага?

— Не толькі. У 1921 годзе на падставе спецыяльнага сакрэтнага дадання да Рыжскага дагавора ўсе культурныя, каштоўнасці Заходняй Беларусі, што знаходзіліся ў Ленінградзе, былі аддадзены Польшчы.

Наш сваты абавязак — выдаць кнігу Семяновіча на беларускую мову як помнік гісторыі тэхнікі. І скульптурным сімвалам часовага сацыяльнага заважання — стварэнне вобразу гэтага ўнікальнага чалавека, пінтэрыяна Вялікага княства і Кара-

лева. Я прапанаваў бы паставіць помнік Казіміру Семяновічу перад уваходам у Акадэмію навук Рэспублікі Беларусь — гэта было б і сімвалічна, і да месца. А помнік геніяльнаму Скарыну паставіць у больш зручным для мітанга месцы — напрыклад, дабраўпарадкаваўшы ілліянаўскую плошчу Калініна (помнік Калініну можна перанесці ў спецыяльна створаны музей скульптуры татлітарнага грамадства).

Гутарыла
Татьяна ПАДАЛЯК.

— Як атрымалася, што мін доўгі час нічога не ведалі пра Казіміра Семяновіча?

— Для Беларусі не рэдкім з'явілася вяртанне імёнаў славы: некаторыя з іх былі забытыя, ставячы «табу» на іх творчасці, а іншыя проста аддалі сусвету. Такі лёс, напрыклад, быў у Скарыны — яго спачатку запісалі рускім друкаром, і ў Гусюскага — у гісторыі літаратуры ён значыўся польскім пазям-лаціністам. А Казіміра Семяновіча, чалавека феноменальнага складу мыслення, энцыклапедыста сваёй эпохі, біскупскага навуковага і пінтэрыяна, і піратэхніка, зрабілі літоўцамі.

— Літоўцамі?

— Справа ў тым, што ён называў сабе «літвін-літвін». Гэтае слова — «літвін» — ўваў у зман даследчыка: раз літвін, значыць, літовец. А літоўцы хуценька перабрабавалі імя на Казімірас Сыманавічус. Аднак Семяновіч быў грамадзянінам Вялікага княства Літоўскага (адсюль «літвін»), паходзіў са старажытнага княжачка рода, які ў XIV—XVI стагоддзях валодаў землямі Беларусі і Літвы. Падпісаваныя ім паведамленні — пра гэта сведчыць гравюра 1393 года.

— Як імя чынам літоўскія даследчыкі «прысвоілі» ўраджэнца Беларусі, даказалі тое, што не адпавядае рэальнасці?

— Нашага Семяновіча штучна прывязвалі да нейкага Казіміраса Сыманавічуса, які быў у 1660 годзе на латыш, міжнароднай мове тых часоў, і меў поспех за ўсёй Еўропай. Літоўцы праз некалькі гадоў не выдалі французска, потым немцы, англічане. Гэта быў настольны падручнік для гарматышчыкаў Еўропы. У бібліятэцы Пятра I таксама быў гэты пераклад кнігі.

У кнізе — 206 малюнкаў, выкананых самім аўтарам. Пры падрыхтоўцы кнігі Семяновіч падняў літаратуру ад старажытнасці да сучаснасці: ро-

біць спасылкі на творы больш чым двухсот аўтараў. Гэта быў сапраўдны высокаадукаваны чалавек, паліто.

У сваім даследаванні ён аналізаваў металы вызначэння калібру гармат, радыуса і вагі ядзер у залежнасці ад матэрыяла, падрабязна апісваў спосабы атрымання і ачысткі саставных частак пароху і правяркі яго баявых якасцяў — пры гэтым не абыходзіў увагаю спосабы захоўвання пароху і нават найбольш ужывальныя рэцэпты латуннага апэкуа.

Семяновіч, цудоўны феерверкер, раскрывае сакрэты піратэхнічнага афармлення феерверкаў, што наладжваліся пад час свят і ўрачыстасцей, спосабы вырабу розных выбуховых і запальных прадметаў для феерверкаў і ваенных мэт: выбуховых гаршкоў, запальных гірляндаў, вогненых супоў і г. д. Ён выкладае таксама вельмі ўласныя даследаванні ў эксперыментах па залежнасці далёкасці палёту ядра ад даўжыні гарматы, яе калібру, колькасці закладзенага пароху, асабліва цікавае ўвагу, безумоўна, раздзел, прысвечаны метадом разліку і вырабу ракет розных тыпаў.

— Гэта вынікі заганага па-

дыходу да мінуўшчыны, які насаджаў дзесяцігоддзі. Панава штучная схема: гісторыя Вялікага княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай нас не датычыць, воль і засеў стэрэатып: беларусы заваявалі то літоўцы, то палікі, а потым усе вызвалілі. Беларусі ніколі не была «белай плямай» на карце Еўропы, і не трэба думаць, што Казімір Семяновіч — незвычайна ўспышка сярэдняй ночы. У першай палове XVII стагоддзя ўроўні культуры, адукацыі на нашых землях быў досыць высокі, многія жыхары беларускіх гарадоў здзілі вучыцца ў заходне-еўра-

пейскія ўніверсітэты (па падліках гісторыкаў, ураджэнцы Беларусі вучыліся больш чым у 60 ўніверсітэтах гарадоў Еўропы). Аналізуючы халодную, агітэральную зброю, засярагаліны ўзбраенні розных тыпаў, прыходзілі да высновы, што тутэйшая ваенная тэхніка была на агульнаеўрапейскім узроўні. У Вільні, Навіжы, Быхаве, Магілёве, іншых гарадах адліваліся гарматы дзівоснай формы, многія з іх сёння ўпрыгожваюць лепшыя музеі — адны, на жаль, не нашай краіны.

— Гэтыя страты звязаны з вайной, якіх на нашай зямлі было бага?

— Не толькі. У 1921 годзе на падставе спецыяльнага сакрэтнага дадання да Рыжскага дагавора ўсе культурныя, каштоўнасці Заходняй Беларусі, што знаходзіліся ў Ленінградзе, былі аддадзены Польшчы.

Наш сваты абавязак — выдаць кнігу Семяновіча на беларускую мову як помнік гісторыі тэхнікі. І скульптурным сімвалам часовага сацыяльнага заважання — стварэнне вобразу гэтага ўнікальнага чалавека, пінтэрыяна Вялікага княства і Кара-

лева. Я прапанаваў бы паставіць помнік Казіміру Семяновічу перад уваходам у Акадэмію навук Рэспублікі Беларусь — гэта было б і сімвалічна, і да месца. А помнік геніяльнаму Скарыну паставіць у больш зручным для мітанга месцы — напрыклад, дабраўпарадкаваўшы ілліянаўскую плошчу Калініна (помнік Калініну можна перанесці ў спецыяльна створаны музей скульптуры татлітарнага грамадства).

Гутарыла
Татьяна ПАДАЛЯК.

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА НАДРУКАВАНАГА

ПЕСЕНЬКА СПЕТА?..

У мінулым выпуску «Беларушчыны» мы змясцілі пісьмо «У Нотак» — дэтэктыў, у якім гаворка ішла пра адсутнасць у спецыялізаваным магазіне музычных твораў на роднай мове. Куды ж падзёліся беларускія спейнікі? Каб высветліць гэта, мы накіраваліся ў выдавецтва «Беларусь».

Вядучы рэдактар групы па выпуску музычнай літаратуры Вялікіня Мікалаеўна Лячакіна расказала, што яна мала цікавае кніжак, даю падрыхтаваных да друку, мёртвым грузам ляжыць на рэдактарскім сталі. Сярод іх — суверенізм выданне беларускіх народных песень «Вяночак», музычна-літаратурная кампанія па матах аднайменнай народнай камедыі «Несперка» А. Вольскага і Р. Сураса. Ажно два гады чакаюць гэтыя творы выхалу ў свет. Усе бяда ў тым, што гандаль лічыць іх менш прыбытковымі, чым тыя ж дэтэктывы. Ды і каштуюць яны для выдавецтва на сённяшні дзень заанада дарага. А ў тых кніжках, якія ў рэшце рэшт трапілі ў рукі чытача, — без перабольшвання — блуканне па пакутах. Вось, напрыклад, выйшла кніжка «Беларусь» зборнік «Музыка на ўроках танцаў», так патрэбны студэнтам вышэйшай і сярэдняй навуковых устаноў, а таксама калекцыя і. Канцэртна-аперна харэаграфічных студый і гуртоў мастацкай самадзейнасці. Але гандаль чамусьці даў заказ толькі на 500 экзэмпляраў. Улічваючы попит, група па выпуску музычнай літаратуры рызыкнула павялічыць тираж да адной тысячы экзэмпляраў (што, заўважым, таксама мізэр).

Кніжка выйшла з незвычайнай паметкай на тытульным лісце: «Выпушчана па дзяржаўнаму заказу. Калектыў выдавецтва «Беларусь» накіраваў са свайго рахунку 800 тысяч 400 рублёў для кампенсавання страт ад выдання кнігі. З дзяржаўнага выдаткаваў 69 тысяч 500 рублёў». Дарчы, такіх дапаўненняў ўсё часцей пачалі друкавацца на нотнай прадукцыі, што з'яўляецца сваёсаслаўным крыкам аб дапамозе.

Сёння мы шмат гаворым пра рынак, пра камерцыю, прыбыткі. Але ж вярта памятаць: калі мы законнымі на культуры сёння, то заўтра можам апынуцца ля разбітага карыта.

Ганна ЛАГУН.

КАЛІ МАТЭР'ЯЛ БЫЎ ПАДРЫХТАВАНЫ ДА ДРУКУ, у рэдакцыю пазваніла Вялікіня Лячакіна і паведаміла, што днём гандаль даў заказ на суверенізм зборнік народных песень «Вяночак» тиражом 4 тысячы экзэмпляраў. Падаражэньне выданне пры такім накладзе застаецца нерэнтабельным. А ў выдавецтве «Беларусь» зноў паставорваюць аб тым, каб зніць гэтую кніжку з вытворчасці.

Замкнёныя кола?..

слабыя цяжні. Адыраючы і апускаюцца на дно мікраскапічнай водарасці. «Красавіцы» вяду спыняюцца, яна робіцца больш прэзэрытай. Рыба ловіцца, у асноўным, за выключэннем ментуа, узяць і ўвечар. Лепш ў пахмурнае надвор'е.

А паклёўка была

Як пазбегнуць «пустых» паклёвак пры лоўлі доннай удой?

Самы лепшы сігналізатар — паліавак. Але сачыць за ім бывае цяжка, калі стаіць хваля, няхай нават невялікая. Больш таго, паліавак пры націгванні лёскі акавае рыбе прыкметнае супраціўленне, і яна, адчуўшы нядабра, пакідае надзею.

Вось чаму лёска ад вузды на да кручка павіна быць свабоднай. Пры лоўлі з берага паліавак патрэбна кіравацца на камень ці бярэню з запасам паслабленай лёскі

(да метра). Калі ловіць з лёскі, кладзіце паліавак на борт, а запас лёскі — на дно лодкі.

Ёсць і іншы варыянт з паслабленай лёскай, які прымяняюць пры лоўлі карпа, сазана і буйнога карася. Яго вартасць у тым, што пасля закіду донкі на лёскі робіцца пачынае, якая на кіраванні на гусінае піро.

Яго ўтыкаюць у пясок ля самай вуды. Пры паклёўцы пры выцягванні з пяску, «уцякаюць» ў ваду. Гэта і ёсць час падсечкі.

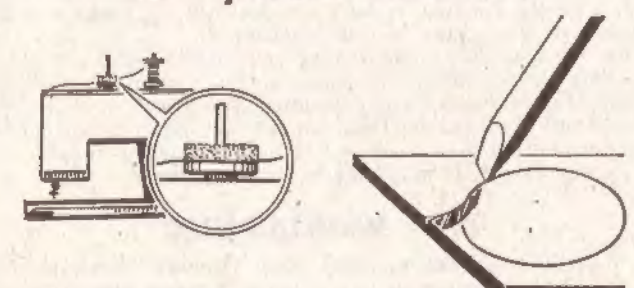
Нарыхтоўкі без цукру

Выдатны спосаб захоўвання фруктаў і ягад на працяглы тэрмін здаўна існаваў у народзе.

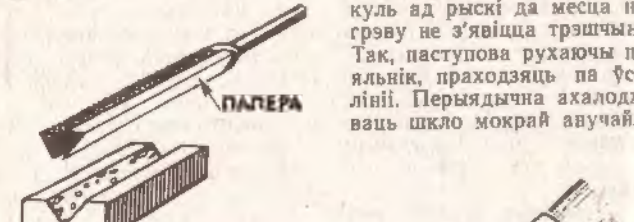
Фрукты неабходна старанна памыць і прасушыць. Потым узяць драўляную дошку ці ліст фанеры, змазваць лубым алеем. Ачышчаныя ад костачак фрукты прапушчюць праз масарубку і пакладзі на дошку тонкім слоем, не больш аднаго сантыметра. Паставіць сушыць у цёплае месца, якое добра вентыляваецца.

Пры гэтым асабліва трэба сачыць за тым, каб на фруктах «фарш» не трапілі прымяны сонечнай прамяні: любая цёплая апрацоўка змяняе колькасць вітамінаў, што ў ім змяшчаюцца. Праз дзень вітамінаў лубішка гатова. Яе звычайна скручваюць трубкай, пераключаючы пласты паперы ці калыяк. Такі прысмак можна дабаўляць у чай, варыць з не кампот, есці ў сухім выглядзе. Захоўваецца такая лубішка гадамі.

Парады на ўсякі выпадак

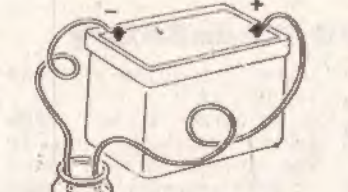

Няясная нітка дрэнна праходзіць праз іголку швейнай машыны. Прадухлівыя ніткі павячшаюць працу можна з дапамогай вавачыня. Нітка з катушкі сыхадзіць праз іголку. Пасля такой апрацоўкі яна лёгка праходзіць праз іголку.

Калі на трохгранным надфілі насечка зроблена з усіх бакоў, а апрацоўвалі трэба складаную паверхню, вопытны майстры раіць зварыць непараўнаючы бок надфілі падошвы і шыцельнай паперы.

ваецца ў старым пендзіліку. — Добрае пакатнае піро.

Якім спосабам можна вызначыць палярнасць акумулятара ці выпрамяляльніка, калі пад рукой няма прыбора? У слок з вадой апускаюць два прывады з аголенымі канцамі і абліжваюць, пачуе на адным з іх не пачуць з'яўляцца бурбалкі газу. Гэты прывод адывае адмоўнаму полюсу крыніцы току.

Многія гаспадыні, каб захаваць каштоўнасць ежы гарачай, ухватуць яе коўдай. А можна зрабіць воль такі тэрмас-кабэінь з пеналаста. Асабліва карысны ён будзе ў сям'і, дзе ёсць дзеці-школьнікі.

ПЕНАЛАСТ

Як аднавіць працаздольнасць «сеўшых» элементаў тыпу «Крона» і іншых?

Каб аднавіць некаторыя гальванічныя элементы, напрыклад «Крона» 336Л, 373, 334, неабходна, каб яны былі сфражыны. На корпусе элементаў не было пацёкаў электрычнага, а сам корпус не быў пашкоджаны. Вельмі важна, каб батарэйкі добра захаваць свае цынкавыя электроды, іншым іх падзарадка дэградавае праца. Акрамя таго, аднаўленню паддаюцца гальванічныя элементы, разраджаныя не больш чым на 75 працэнтаў намінальнага напружання. Як бачым, аднавіць

можна не кожную батарэйку, але ўсё ж вярта паспрабаваць.

Падзараджаюцца батарэйкі гэтаксама, як і міні-аккумулятары, з дапамо-

